

**NYKYAIKAISEN MAANVILJELYKSEN
KAPITALISTINEN JÄRJESTELMÄ** ¹²⁰

Kirjoitettu vuoden 1910 lopulla

*Julkaistu ensi kerran v. 1932
XIX Lenin-kokoelmassa
Allekirjoitus: V. Iljin*

*Julkaistaan
käsikirjoituksen mukaan*

Кампьютеризация науки
современная экономика.

Глава первая.

Современная экономика во всех, сколько-нибудь сферична в отношении обмена продуктами труда в период отчуждения и эксплуатации. Углубленный анализ вопроса о природе самых коренных вопросов, касающихся экономической сферы современной экономики и ее развития, который должен проводиться на основании общего сопоставления и критической оценки, не может быть разработанным объективно без учета ее развития в кардинальные моменты ее истории.

Ensimmäinen sivu käsikirjoituksesta
„Nykyaikaisen maanviljelyksen kapitalistinen
järjestelmä”. — 1910

Pienennetty

ENSIMMAINEN KIRJOITUS

Yleensä sosiaalistatistiikka ja muun muassa talousstatistiikka on viimeisten kahden kolmen vuosikymmenen aikana edistynyt tavattomasti. Monia nykyajan valtioiden talousjärjestelmää ja sen kehitystä koskevia kysymyksiä ja sitä paitsi mitä perusluontoisimpia kysymyksiä, joita ennen ratkottiin yleisten käsitysten ja likimääräisten tietojen nojalla, ei nykyään voida tarkastella missään määrin vakavasti, ellei oteta lukuun tietyn maan koko aluetta käsittäviä saman määrätyn ohjelman mukaan koottuja ja asiantuntijain, tilastotieteilijäin, yhdistelemiä joukoittaisia tietoja. Varsinkin maanviljelystälouden kysymykset, jotka aiheuttavat erittäin paljon väittelyä, vaativat tarkkoihin ja joukoittaisiin tietoihin perustuvaa vastausta, varsinkin kun eurooppalaisissa valtioissa ja Amerikassa tulee yhä laajemmin tavaksi suorittaa määrääaikoina tilastollisia kyselyjä, jotka käsittävät maan kaikki maataloudelliset tuotantolaitokset.

Esimerkiksi Saksassa on tällaisia tilastollisia kyselyjä suoritettu vuosina 1882, 1895 ja viimeinen v. 1907. Näiden tilastollisten kyselyjen merkityksestä on kirjallisuudessamme mainittu monta kertaa ja tuskin löytynee sellaista nykyistä maanviljelystäloutta käsittelevää kirjaa tai kirjoitusta, jossa ei olisi viittauksia Saksan maataloustilaston numerotietoihin. Viimeksi suoritettun tilastollisen kyselyn johdosta on sekä saksalaisessa että meikäläisessä kirjallisuudessa jo alkanut aikamoinen hälinä. Hra Valentinov muistaakseni „Kijevskaja Myslissä”¹²¹ viime vuonna löi suurta rumpua siitä, että tämä tilastollinen kysely on muka

kumonnut marxilaisen opin ja Kautskyn katsantokannat todistamalla pientuotannon olevan elinkykyisen ja saavan voiton suurtuotannosta. Joku aika sitten „*Ökonomist Rossii*”¹²² nimisessä aikakauslehdessä julkaisemassaan kirjoituksessa „Saksan agraarikehityksen tendenssit” (№ 36, syyskuun 11 pnä 1910) hra professori Voblyi yritti vuoden 1907 tilastollisen kyselyn antamien tietojen nojalla kumota sen käsityksen, että „Marxin kehittämä teollisuuden kehitystä koskeva kaava”¹²³ soveltuisi maatalouteen, ja todisteli, että „pienyrietykset eivät ainoastaan ole tuhoutumatta taistelussa suuryrityksiä vastaan maatalouden alalla; päinvastoin, jokainen uusi tilastollinen kysely toteaa niiden menestyvän”.

Sen vuoksi arvelemme, että vuoden 1907 tilastollisen kyselyn antamien tietojen perinpohjainen erittely olisi oikea-aikaista. Tosin tämän tilastollisen kyselyn antaman aineiston julkaisemista ei vielä ole suoritettu loppuun: on ilmestynyt kolme nidettä, joissa on *kaikki* tilastollisen kyselyn antamat tiedot*, mutta neljäs nide, jossa „esitetään lopputulokset tilastollisesta kyselystä kokonaisuudessaan”, ei ole vielä ilmestynyt eikä ole tietoa, milloin se ilmestyy. Mutta ei ole mitään syytä lykätä tilastollisen kyselyn *lopputulosten* tarkastelua tämän loppuniteen ilmestymiseen saakka, sillä *koko* aineisto on jo olemassa, samoin yhteenvedot siitä, ja kirjallisuudessa niitä käytetään laajalti.

Huomautamme vain, että on aivan väärin ryhtyä toimeen asettamalla kysymys siten, kuin se tavallisesti asetetaan, rajoittuen miltei yksinomaan vertailemaan erisuuruisten (maa-alan kannalta) talouksien lukua ja niillä olevan maan määrää eri vuosilta. Marxilaisten ja marxilaisuuden vastustajien väliset todelliset erimielisyydet agraarikysymyksessä ovat laskeneet juurensa paljon syvemmälle. Mikäli asetetaan päämääräksi ottaa täydellisesti selvää erimielisyyksien lähteistä, niin on kiinnitettävä ennen kaikkea ja eniten huomiota siihen kysymykseen, mitkä ovat nykyaikaisen maanviljelyksen kapitalistisen järjestelmän peruspiirteet. Saksassa kesäkuun 12 pnä 1907

* Statistik des Deutschen Reichs, Band 212, Teil 1 a, 1 b ja 2 a. Berufs- und Betriebszählung vom 12. Juni 1907. Landwirtschaftliche Betriebsstatistik. Berlin. 1909 ja 1910 (Saksan valtiollinen tilasto, 212. nide, osat 1 a, 1 b ja 2 a. Ammatteja ja liikkeitä koskeva tilastollinen kysely kesäkuun 12 pnä 1907. Maataloustuotantotilastoa. Berliini. 1909 ja 1910. *Toim.*).

suoritetun tilastollisen kyselyn antamat tiedot ovat erikoisen arvokkaita juuri tämän kysymyksen osalta. Tämä tilastollinen kysely oli eräiden kysymysten kohdalta vähemmän yksityiskohtainen kuin vuosina 1882 ja 1895 suoritetut tilastolliset kyselyt, mutta sen sijaan siinä on ensi kerran tavattoman runsaasti tietoja palkkatyöstä maataloudessa. Ja palkkatyön käyttö on minkä tahansa kapitalistisen maanviljelyksen tärkein tunnusmerkki.

Sen vuoksi koetamme ennen kaikkea antaa yleiskuvan nykyaikaisen maanviljelyksen kapitalistisesta järjestelmästä nojautuen pääasiassa Saksassa v. 1907 suoritetun tilastollisen kyselyn antamiin tietoihin ja täydentäen niitä tiedoilla, joita ovat antaneet parhaat maataloudelliset tilastolliset kyselyt muissa maissa, nimittäin: Tanskassa, Sveitsissä, Amerikassa ja viimeksi Unkarissa. Mitä tulee siihen tosiasiaan, joka pistää räikeimmin silmään tutustuttaessa alustavasti tilastollisen kyselyn tuloksiin ja josta eniten puhutaan, nimittäin: suurten (maataloudellisen maa-alan mittasuhteiden kannalta suurten) talouksien lukumäärän ja niiden maiden määrän supistumiseen Saksassa, niin sen käsittelyyn puutemme vasta kirjoituksemme lopussa, koska se on eräs niistä monimutkaisista tosiasioista, jotka ovat monien muiden tosiasiain funktioita, ja sen merkitystä on suorastaan mahdotonta käsittää, ellei ensin oteta selvää eräistä paljon tärkeämmistä ja perustavampaa laatua olevista kysymyksistä.

I

 NYKYAIKAISEN MAANVILJELYKSEN TALOUDELLISEN
 JÄRJESTELMÄN YLEISKUVA

Saksan maataloudelliset tilastolliset kyselyt, samoin kuin kaikki muutkin samanluontoiset eurooppalaiset (erotuksena venäläisistä) tilastolliset kyselyt perustuvat tietoihin, jotka on saatu kustakin maataloudellisesta tuotantolaitoksesta erikseen. Koottavien tietojen määrä kasvaa tällöin tavallisesti jokaisen tilastollisen kyselyn yhteydessä. Esimerkiksi Saksassa v. 1907 jätettiin pois hyvin tärkeät tiedot peltotöissä käytetyn karjan määrästä (vuosina 1882 ja 1895 nämä tiedot kerättiin), mutta sen sijaan koottiin ensi kerran tiedot eri viljakasvien pelto-alasta sekä perheeseen

kuuluvien ja palkattujen työmiesten lukumäärästä. Tällä tavalla kustakin taloudesta saadut tiedot *ovat täysin riittävät* kyseisen talouden taloustieteellistä luonnehtimista varten. Koko juttu, tehtävän koko vaikeus on siinä, kuinka nämä tiedot voitaisiin *yhdistellä* siten, että saataisiin tarkka taloustieteellinen kuva erilaisista talousryhmistä tai -tyypeistä kokonaisuudessaan. Jos yhdistely on epätydyttävää, jos ryhmittely on väärää tai riittämätöntä, saatetaan saada — ja nykyisiä tilastotietoja käsiteltäessä alituisesti saadaankin — sellainen tulos, että kustakin eri yrityksestä olevat tavattoman seikkaperäiset, erinomaiset tiedot katoavat, häipyvät, häviävät kokonaisuuteen, kun tulee kysymys koko maan miljoonista talouksista. Kapitalistista maatalousjärjestelmää luonnehtivat työnantajien ja työläisten väliset, erityyppisten talouksien väliset *suhteet*, ja jos näiden tyyppien tunnusmerkit on otettu väärin, valittu epätodellisesti, niin paraskin tilastollinen kysely saattaa olla antamatta taloustieteellistä kuvaa todellisuudesta.

Tämän vuoksi on ymmärrettävää, että nykyisten tilastolisten kyselyjen antamien tietojen yhdistämis- ja ryhmittämismenetelmiä koskevalla kysymyksellä on tavattoman suuri, poikkeuksellinen merkitys. Alempana esityksessämme tarkastelemme *kaikkia* melko monipuolisia menetelmiä, joita on käytetty yllämainituissa parhaissa tilastollisissa kyselyissä. Toistaiseksi vain huomautamme, että saksalainen tilasto, samoin kuin valtaosa muista tilastoista, esittää täydellisen yhteenvedon ryhmittelemällä taloudet yksinomaan saman tunnusmerkin mukaan, nimittäin kunkin talouden maataloudellisen maa-alan suuruuden mukaan. Tämän tunnusmerkin nojalla tilastossa on jaettu kaikki taloudet 18 ryhmään alkaen talouksista, joilla on vähemmän kuin yksi kymmenesosa hehtaaria *, ja päätyn sellaisiin, joilla on yli 1.000 hehtaaria maataloudellista maa-alaa. Sen, että moinen yksityiskohtaistaminen on tilastollista ylellisyyttä, jota ei voida perustella taloustieteellisillä näkökohdilla, käsittävät saksalaisen tilaston laatijat itsekin esittäessään kaikista tiedoista yhdistelmän, jossa on kuusi — ja yhden erillisen alaryhmän erottamisen vuoksi seitsemän — suurta ryhmää maataloudellisen maa-alan suuruuden mukaan. Nämä ryhmät ovat seuraavat: taloudet,

* Hehtaari on 0,915 desjatiinaa. Tavallisesti käytetään lyhennystä ha = hehtaari.

joilla on korkeintaan $\frac{1}{2}$ hehtaaria, $\frac{1}{2}$:sta 2:een, 2:sta 5:een, 5:stä 20:een, 20:stä 100:aan ja enemmän kuin 100 hehtaaria, minkä lisäksi viimeksi mainituista on erotettu erilliseksi alaryhmäksi ne taloudet, joilla on yli 200 hehtaaria maataloudellista maa-alaa.

Herää kysymys, mikä taloustieteellinen merkitys on moissella ryhmityksellä? Maa on tietenkin tärkein tuotannonväline maataloudessa; maan määrän mukaan voidaan sen tähden parhaiten päätellä, kuinka iso talous on ja siis myös mitä tyyppiä se on, t.s. esimerkiksi, onko kysymys pienestä, keskikokoisesta, suuresta, kapitalistisesta vaiko palkkatyötä käyttämättömästä taloudesta. Korkeintaan 2 hehtaarin suuruiset taloudet kuuluvat tavallisesti pieniin talouksiin (joskus niin sanottuihin parselli- eli kääpiötalouksiin), 2—20 ha:n (joskus 2—100 ha) suuruiset — talonpoikaistalouksiin, yli 100 ha:n suuruiset — suurtalouksiin, *toisin sanoen* kapitalistisiin talouksiin.

Ja nyt sitten vuonna 1907 tilastollisessa kyselyssä ensi kerran kootut tiedot palkkatyöstä antavat meille ennen kaikkea mahdollisuuden ensimmäisen kerran tarkastaa joukoittaisten tietojen pohjalta tuon „tavanomaisen” oletuksen paikkansapitävyyttä. Tilastotieteen rutiiniin tuodaan ensi kerran edes jonkin verran — ei läheskään riittävästi, kuten alempana saamme nähdä — järkipäisyyden ainesta, s.o. sellaista ainesta, että otetaan huomioon ne tiedot, joilla on mitä suoranaisiin, mitä välittömin taloustieteellinen merkitys.

Todellakin, kaikki puhuvat pientuotannosta. Mutta mitä on pientuotanto? Tavallisimmin tähän kysymykseen vastataan siten, että pientuotanto on sellaista, jossa ei käytetä palkkatyötä. Tätä mieltä eivät ole yksin marxilaiset. Esimerkiksi Ed. David, jonka kirjaa „Sosialismi ja maatalous” voitaneen sanoa erääksi agraarikysymystä koskevien porvarillisten teoriain uusimmaksi yhdistelmäksi, kirjoittaa venäjänkielisen käännöksen sivulla 29: „Kaikissa niissä tapauksissa, kun puhumme pientuotannosta, tarkoitamme sellaista talouskategoriaa, joka tulee toimeen ilman vakiuista vierasta apua ja sivuelinkeinoa”.

Vuoden 1907 tilastollinen kysely on todennut täydellisesti ennen kaikkea sen, että tällaisten talouksien luku on hyvin pieni, että nykyaikaisessa maanviljelyksessä sellaiset talolliset, jotka eivät palkkaa työläisiä tahi eivät palkkaudu työ-

hön toisille, muodostavat mitättömän vähemmistön. Vuoden 1907 tilastollisessa kyselyssä rekisteröityjen Saksan maataloudellisten yritysten kokonaisluvusta, 5.736.082:sta, ainoastaan 1.872.616, t.s. vähemmän kuin kolmasosa, kuuluu sellaisten talollisten joukkoon, joiden pääelinkeinona on itsenäinen maatalouden hoito ja jotka eivät harjoita sivuelinkeinoja. Moniko heistä palkkaa työläisiä? Siitä ei ole olemassa tietoja, t.s. tällaiset mitä yksityiskohtaisimmat tiedot olivat alkuperäisissä korteissa, mutta yhdistelyssä nämä tiedot ovat kadonneet! Tilaston laatijat eivät ole halunneet laskea (vaikka ovatkin tehneet suuren määrän mitä yksityiskohtaisimpia ja turhia laskelmia), mikä määrä kunkin ryhmän talouksista palkkaa vakituisia tai väliaikaisia palkkatyöläisiä.

Saadaksemme osapuilleen selville, paljonko on talouksia, jotka eivät käytä palkkatyöläisiä, erotamme erikseen ne ryhmät, joissa *talouksien* luku on pienempi kuin palkkatyöläisten luku. Näitä ovat ne ryhmät, joissa tulee maata korkeintaan 10 hehtaaria taloutta kohti. Näissä ryhmissä on 1.283.631 talollista, jotka pitävät pääelinkeinonaan maanviljelystä eivätkä harjoita sivuelinkeinoja. Näillä talollisilla on kaikkiaan 1.400.162 palkkatyöläistä (jos oletetaan, että palkkatyöläisiä on *ainoastaan* sellaisilla talollisilla, jotka pitävät maataloutta pääelinkeinonaan eivätkä harjoita sivuelinkeinoja). Ainoastaan niiden talouksien ryhmässä, joilla on 2—5 hehtaaria maata, on itsenäisten, sivuelinkeinoja harjoittamattomien maanviljelijäin luku *suurempi* kuin palkkatyöläisten luku, nimittäin: 495.439 taloutta ja 411.311 palkkatyöläistä.

Onhan tietysti palkkatyöläisiä sellaisillakin maanviljelijöillä, jotka harjoittavat sivuelinkeinoja; onhan tietysti „pikku”-talollisia, jotka palkkaavat useampiakin kuin yhden palkkatyöläisen. Mutta kuitenkin on epäilemätöntä, että työläisiä palkkaamattomat ja työhön palkkautumattomat talolliset muodostavat mitättömän vähemmistön.

Palkkatyöläisten määrää koskevien tietojen nojalla Saksan maanviljelyksessä erottautuu heti talouksien *kolme* perusryhmää:

I. *Proletaariset* taloudet. Niihin kuuluviksi on katsottava sellaiset ryhmät, joissa talollisten vähemmistö pitää pääelinkeinonaan itsenäistä maanviljelyä, joissa enemmistö on palkkatyöläisiä j.n.e. Esimerkiksi korkeintaan $\frac{1}{2}$ heh-

taaria maata omistavia talouksia on 2.084.060. Tästä luvusta on vain 97.153 itsenäistä maanviljelijää, kun taas 1.287.312 ovat pääelinkeinonsa puolesta *palkkatyöläisiä* (kansantalouden kaikilla aloilla). $\frac{1}{2}$ —2 hehtaaria maata omistavia talouksia on 1.294.449. Tästä luvusta on itsenäisiä maanviljelijöitä vain 377.762, palkkatyöläisiä on 535.480, pienteollisuudenharjoittajia, käsityöläisiä ja kauppiaita — 277.735, toimitsijoita sekä „erilaisten ja epämääräisten” elinkeinojen harjoittajia — 103.472. On selvää, että kumpikin ryhmä muodostuu talouksista, jotka ovat pääasiassa proletaarisia.

II. *Talopoikaistaloudet*. Niihin kuuluviksi katsomme sellaiset, joista valtaosan muodostavat itsenäiset maanviljelijät, jota paitsi perheeseen kuuluvien työmiesten lukumäärä on suurempi kuin palkkatyöläisten. Näitä ovat ryhmät, joissa on 2—20 hehtaaria maata taloutta kohti.

III. *Kapitalistiset taloudet*. Niihin kuuluviksi katsomme sellaiset, joissa palkkatyöläisten lukumäärä on suurempi kuin perheeseen kuuluvien työmiesten lukumäärä.

Tässä yleiset tiedot näistä kolmesta ryhmästä:

Talouksien ryhmät	Kaikkiaan talouksia	N i s s i ä		Taloudet, ryhmiteltyinä työmiesten luvun mukaan			
		itsenäisiä maanviljelijöitä	palkkatyöläisiä	kaikkiaan sellaisia talouksia	n i s s i ä t y ö m i e h i ä		
					kaikkiaan	perheellisiä	poikattuja
I Korkein 2 ha	3 378 509	474 915	1 822 792	2 669 232	4 253 082	3 851 905	501 147
II 2—20 ha	2 071 816	1 705 448	117 338	2 057 577	7 509 735	5 898 853	1 610 882
III 20 ha tai enemmän	285 757	277 060	737	285 331	3 306 762	870 850	2 435 912
<i>Yhteensä</i>	5 736 082	2 457 423	1 940 867	5 012 140	15 169 549	10 621 608	4 547 941

Tämä taulukko antaa meille kuvan nykyajan Saksan maanviljelyksen taloudellisesta rakenteesta. Pyramiidin alaosassa on tavattoman suuri joukko, melkein $\frac{3}{5}$ kokonaisuudesta, proletaarisia „talouksia”; ylhäällä on mitättömän pieni vähemmistö ($\frac{1}{20}$) kapitalistisia talouksia. Kiiruhtaan edelle mainitsemme, että mitättömän pienellä vähemmistöllä on enemmän kuin puolet kaikesta maasta ja kaikesta peltoalasta. Sen käsissä on viidesosa maataloudessa työskentelevien työläisten kokonaismäärästä ja enemmän kuin puolet palkkatyöläisten kokonaismäärästä.

II

MITÄ NYKYAIKAISET MAANVILJELYS-„TALOUDET”
 TODELLISUUDESSA ENIMMÄLTÄÄN OVAT.
 (PROLETAARISET „TALOUDET”)

„Talolliset”, joilla on korkeintaan 2 hehtaaria maata, ovat pääelinkeinonsa puolesta *enimmältään* palkkatyöläisiä. Maanviljelys on heidän apuelinkeinonsa. Tämän ryhmän 3.378.509 yrityksestä on 2.920.119 sivuelinkeinolaitoksia (Nebenbetriebe). Itsenäisiä maanviljelijöitä, mukaan lukien myös sellaiset, jotka *lisäksi* harjoittavat sivuelinkeinonaan muuta kuin maanviljelystä, on aivan pieni vähemmistö, vain 14%: 475 tuhatta 3,4 miljoonasta.

*...mainittava, että palkkatyöläisten lukumäärä *...ssä ryhmässä *ylittää* itsenäisten maanviljelijäin lukumäärän.

Tämä seikka viittaa siihen, että tilastotiede sotkee tässä proletaarien suureen joukkoon ne harvat kapitalistiset maanviljelijät, jotka pitävät suurtaloutta pienellä maatalalla. Tällaisen tyypin tapaamme vielä monta kertaa alempana.

Herää kysymys, mikä merkitys näillä proletaaristen „talollisten” joukoilla on maanviljelyksen yleisessä järjestelmässä? Ensinnäkin niissä olennoituu yhteiskunnallisen talouden maaorjuudellisen ja kapitalistisen järjestelmän yhteys, niiden historiallinen läheisyys ja sukulaisuus, maaorjuuden suoranainen säilyminen kapitalismissa. Kun esimerkiksi näemme, että Saksassa ja varsinkin Preussissa maataloudellisten yritysten joukkoon ovat joutuneet maatilkut (n.s. Deputatland), jotka tilanherra antaa maataloustyöläiselle työpalkan vastineeksi, niin eikö tuo ole maaorjuuden suoranaista säilymistä? Taloudellisena järjestelmänä maaorjuus eroaa kapitalismista juuri siinä, että edellinen *antaa* työtätekevälle maata, jälkimmäinen *irrottaa* työtätekevän maasta, edellinen antaa toimeentulovälineet työtätekevälle *luontoismuodossa* (tai pakottaa tämän itsensä ne tuottamaan omalla „maaosuudellaan”), jälkimmäinen maksaa työläiselle rahapalkkaa, jolla tämä *ostaa* toimeentulovälineet. Tämä maaorjuuden säilyminen Saksassa on tietenkin aivan mitätöntä siihen verrattuna, mitä näemme Venäjällä sen kuulussa tilanherratalouden „työllä-maksu”-järjestelmässä, mutta silti se on maaorjuuden

* Tässä kohdassa on käsikirjoituksen reunasta pala pois. *Toim.*

säilymistä. Vuoden 1907 tilastollisessa kyselyssä laskettiin Saksassa olleen 579.500 sellaista „maataloudellista yritystä”, jotka kuuluivat *maataloustyöläisille ja päiväläisille*, jota paitsi tästä luvusta tulee 540.751 niiden „talolisten” ryhmän osalle, joilla on korkeintaan 2 hehtaaria maata.

Toiseksi, valtaosa maalais-„isännistä”, joilla on niin mitätön maatilkkku, ettei sen varassa tule toimeen ja se on vain „apuelinkeinona”, muodostaa kapitalismin yleisessä järjestelmässä osan *työttömien vara-armeijasta*. Se on tämän armeijan *piilevä* muoto, kuten Marx sanoo¹²⁴. Olisi väärin käsittää työttömien vara-armeija sellaiseksi, että sen muodostavat ainoastaan ne työläiset, joilla ei ole työtä. Siihen kuuluvat myös ne „talonpojat” eli „pientalolliset”, jotka eivät voi tulla toimeen sillä, mitä heidän mitätön taloutensa antaa, vaan joiden *täytyy* hankkia toimeentulovälineensä pääasiassa palkkatyöllä. Kasvitarha tai perunamaatilkkku on tälle köyhimysten armeijalle ansiotulojen täydentämisen keino tahi toimeentulokeino sellaisena aikana, jolloin ei ole työtä. Kapitalismi tarvitsee näitä „kääpiötilojen”, „parsellien” muka-talollisia sitä varten, että sillä olisi ilman mitään menoja *aina* käytettävänä suuri määrä halpoja työkäksiä. Vuoden 1907 tilastollisen kyselyn mukaan niistä 2 miljoonasta „talollisesta”, joilla on korkeintaan ½ hehtaaria maata, 624.000:lla on yksinomaan kasvitarhamaa ja 361.000:lla yksinomaan perunamaa. Näiden 2 miljoonan peltomaa-ala tekee 247.000 hehtaaria, josta yli puolet, nimittäin 166.000 hehtaaria on *perunamaana*. ½:sta 2:een hehtaariin maata omistavilla „talollisilla” — heitä on 1¼ miljoonaa — on peltomaata kaiken kaikkiaan 976.000 hehtaaria, siitä *enemmän kuin kolmasosa* — 334.000 ha — perunamaana. Kansan ravinnon huononemista (peruna leivän tilalle), työnantajien tarvitseman työvoiman halpenemista — sitä merkitsee Saksan kolmen miljoonan maalais-„isännän” „talous” viidestä miljoonasta.

Täydentääksemme näistä proletaarisista talouksista piirtämäämme kuvaa mainitsemme lisäksi, että melkein kolmasosalla niistä (1 miljoonalla 3,4 miljoonasta) ei ole minkäänlaista karjaa, kahdella kolmasosalla (2,5 miljoonalla 3,4 miljoonasta) ei ole nautakarjaa, yli 9/10:lla (3,3 miljoonalla 3,4 miljoonasta) ei ole hevosta. Näiden proletaaristen

talouksien osuus maatalouden koko tuotannossa on mitättömän pieni: $\frac{3}{5}$:lla kaikista talouksista on vähemmän kuin $\frac{1}{10}$ kaikesta karjasta (2,7 miljoonaa 29,4 miljoonasta, kun koko karja muunnetaan nautakarjaksi) ja noin $\frac{1}{20}$ koko kyntömaasta (1,2 miljoonaa 24,4 miljoonasta hehtaaria).

Voi kuvitella, miten paljon sekasotkua ja virheellisyyksiä tuo kysymykseen sellainen tilastotiede, joka *sekottaa* tähän korkeintaan 2 hehtaaria maata omistavien talouksien ryhmään *miljoonat* hevoseettomat ja nautakarjaa omistamattomat proletarit, joilla on vain kasvitarha tai perunapeltotilkku, ja *tuhannet* suurtalolliset, kapitalistit, joilla 1—2 desjatiinalla on suuri karjatalous- tai kasvitarha- t.m.s. yritys. Se, että tällaisia talollisia on tässä ryhmässä, näkyy vaikkapa siitä, että 3,4 miljoonasta talollisesta (joilla on korkeintaan 2 ha maata) 15.428 talollisella on kullakin 6 työmiestä ja useampiakin työmiehiä (perheeseen kuuluvat ja palkkalaiset yhteen laskettuina) ja yhteensä näillä 15.000:lla on 123.941 työmiestä, t.s. keskimäärin 8 työmiestä taloutta kohti. Kun otetaan huomioon maatalouden teknilliset erikoisuudet, niin tällainen työmiesten määrä on epäilemättä osoituksena kapitalistisesta suurtuotannosta. Siihen, että korkeintaan 2 ha maata omistavan proletariisen „talollis”-joukon keskuudessa on suuria karjanhoitotalouksia, olen jo tullut viitanneeksi edellisen, vuonna 1895 toimitetun, tilastollisen kyselyn antamien tietojen perusteella (ks. kirjaani: „Agraarikysymys”, Pietari, 1908, s. 239)*. Nämä suurtaloudet olisi kyllä voitu erottaa erikseen sekä karjan määrää että työläisten lukua koskevien tietojen nojalla, mutta saksalaiset tilastotieteilijät katsovat paremmaksi täyttää *satoja sivuja* tiedoilla, jotka koskevat korkeintaan $\frac{1}{2}$ hehtaaria maata omistavien ryhmän *viiden* alaryhmän jakamista *vielä pienemmiksi* ryhmiksi maan määrän mukaan!

Yhteiskunnallis-taloudellinen tilastointi — eräs yhteiskunnallisen tiedostamisen voimallisin välikappale — muuttuu tällä tavalla epäsikiöksi, muuttuu tilastoinniksi tilastoinnin vuoksi, leikiksi.

Se, että suurin osa tai valtaosa maataloudellisista yrityksistä kuuluu kääpiö-, parselli-, proletaritalouksien katego-

* Ks. Teokset, 5. osa, ss. 93—211. *Toim.*

riaan, on ilmiö, joka on yhteinen monille, ellei useimmille Euroopan kapitalistisille maille, mutta *ei kaikille* kapitalistisille maille. Esimerkiksi Amerikassa — vuoden 1900 tilastollisen kyselyn antamien tietojen mukaan — farmin keski-koko on 146,6 eekkeriä (60 hehtaaria), t.s. $7\frac{1}{2}$ kertaa suurempi kuin Saksassa. Pienimpiä talouksia, jos niiksi katsotaan korkeintaan 20 eekkeriä (8 ha) maata omistavat taloudet, on hiukan enemmän kuin $\frac{1}{10}$ (11,8%). Jopa kaikkien korkeintaan 50 eekkerin (s.o. 20 hehtaarin) talouksien lukumäärä tekee vain kolmanneksen kokonaisluvusta. Jotta näitä tietoja voitaisiin verrata saksalaisiin tietoihin, on otettava huomioon, että korkeintaan 3 eekkerin (= 1,2 hehtaarin) suuruiset taloudet otetaan Amerikassa laskuihin vain siinä tapauksessa, kun niiden kokonaistulo tekee 500 dollaria, t.s. tavattoman suuri joukko korkeintaan 3 eekkerin suuruista talouksista jää kokonaan rekisteröimättä. Sen vuoksi on saksalaisistakin tilastotiedoista jätettävä pois aivan pienet taloudet. Kun jätämme pois kaikki nekin taloudet, jotka ovat korkeintaan 2 hehtaarin suuruisia, niin jäljelle jäävistä 2.357.572 taloudesta on 1.006.277 taloutta 2—5 hehtaarin suuruisia, s.o. yli 40% talouksien kokonaisluvusta on aivan pieniä talouksia. Amerikassa ovat asiat vallan toisin.

Nähtävästi silloin, kun ei ole maaorjuuden perinteitä (tahi kun sen kaikkien jälkien hävittäminen on jyrkempää), kun ei ole maankorkoa painamassa maataloustuotantoa (tahi kun sen paino on heikompaa), kapitalismia voi olla maanviljelyksessä ja se voi vieläpä kehittyäkin erikoisen nopeasti ilman maataloustyöläisten ja maaosuuden omaavien päiväläisten miljoonaisen joukon muodostamista.

III

TALONPOIKAISTALOUEET KAPITALISMIN AIKANA

Me katsoimme talonpoikaistalouksiin kuuluviksi sellaiset ryhmät, joissa toisaalta enemmistö maanviljelijöistä on itsenäisiä talollisia ja joissa toisaalta perheeseen kuuluvien työmiesten lukumäärä on suurempi kuin palkkatyöläisten lukumäärä. Näillä talollisilla olevien palkkatyöläisten absoluuttinen luku on hyvin suuri — 1,6 miljoonaa, enemmän kuin kolmasosa palkkatyöläisten koko lukumäärästä.

„Talonpoikais”-talouksien suuressa joukossa (2,1 milj.) on ilmeisesti paljon kapitalistisia yrityksiä. Alempana saamme nähdä, mikä on niiden likimääräinen luku ja niiden merkitys, mutta nyt pysähdymme tarkastelemaan yksityiskohtaisemmin perheenjäsenten suorittaman työn ja palkkatyön välistä suhdetta. Katsotaanpa, paljonko tulee työmiehiä keskimäärin kutakin taloutta kohti:

	Talouksien ryhmät	Työmiehiä keskimäärin yhtä taloutta kohti		
		kaikkiaan	perheeseen kuuluvia	palkkattuja
Proletaariset taloudet...	alle 0,5 ha	1,3	1,2	0,1
	0,5—2 „	1,9	1,7	0,2
Talonpoikaistaloudet...	2— 5 „	2,9	2,5	0,4
	5— 10 „	3,8	3,1	0,7
	10— 20 „	5,1	3,4	1,7
Kapitalistiset taloudet...	20—100 „	7,9	3,2	4,7
	100 ha tai enemm.	52,5	1,6	50,9
	<i>Keskimäärin</i>	3,0	2,1	0,9

Tästä näemme, kuinka pienikokoisia ovat yritykset yleensä maataloudessa työmiesten lukumäärän kannalta verrattuna teollisuuteen. Ainoastaan yli 100 hehtaarin suuristen talouksien omistajilla on enemmän kuin 50 palkkatyöläistä taloutta kohti: niitä on 23.566, t.s. vähemmän kuin $\frac{1}{2}\%$ talouksien kokonaisluvusta. Niillä on palkkatyöläisiä 1.463.974, t.s. hiukan vähemmän kuin 2 miljoonalla talonpoikaistaloudella.

Talonpoikaistalouksien joukosta erottuu heti 10—20 hehtaarin ryhmä: kutakin taloutta kohti tulee tässä ryhmässä keskimäärin 1,7 palkkatyöläistä. Jos erotetaan erikseen yksinomaan vakituiset palkkatyöläiset, niin havaitaan, että niitä on tämän ryhmän 412.741 taloutta (työmiesten lukumäärän mukaan jaoteltu 411.940) kohti 412.702. Se merkitsee, ettei yksikään yritys tule toimeen käyttämättä vakituisesti palkkatyötä. Sen vuoksi erotammekin tämän ryhmän — „grossbauerit”, suurtalonpoikaistaloudet eli talonpoikaistorvariston. Tähän ryhmään on tavallisesti merkitty 20 hehtaarin tai suuremman maa-alan omistajat, mutta vuoden 1907 tilastollinen kysely on todistanut, että palkkatyön käyttö maanviljelyksessä on levinnyt laajemmalle kuin tavallisesti luullaan, että sitä rajaa, josta

palkkatyön vakituinen käyttö alkaa, on siirrettävä tuntuvasti alemmaksi.

Tarkastellessamme edelleen perheenjäsenten suorittaman työn ja palkkatyön välistä suhdetta havaitsemme, että proletaarisissa ja talonpoikaistalouksissa perheeseen kuuluvien työmiesten keskimääräinen luku suurenee aina rinnan palkkatyöläisten lukumäärän suurenemisen kanssa, mutta kapitalistisissa talouksissa perheeseen kuuluvien työmiesten luku *alkaa laskea* palkkatyöläisten lukumäärän suuretessa. Tämä on aivan luonnollinen ilmiö, joka vahvistaa oikeaksi sen johtopäätöksemme, että taloudet, joilla on enemmän kuin 20 hehtaaria, kuuluvat kapitalistisiin talouksiin, joissa ei ainoastaan palkkatyöläisten lukumäärä ole perheeseen kuuluvien työmiesten lukumäärää suurempi, vaan myös perheeseen kuuluvia työmiehiä on keskimäärin 1 taloutta kohti *vähemmän* kuin talonpojilla.

Jo kauan sitten, jo silloin kun marxilaisten ja narodnikkien väliset kiistat vasta alkoivat, venäläisessä kirjallisuudessa todistettiin zemstvotilastojen nojalla, että talonpoikaistaloudessa perhekunnallinen kooperaatio on perustana kapitalistisen kooperaation luomiselle, s.o. vankat talonpoikaistaloudet, joilla on erittäin paljon perheeseen kuuluvia työmiehiä, muuttuvat kapitalistisiksi talouksiksi käyttäen palkkatyötä yhä suuremmassa ja suuremmassa mitassa. Nyt näemme, että saksalaiset tilastot vahvistavat koko Saksan maanviljelyksen suhteen tämän saman johtopäätöksen.

Ottakaamme Saksan talonpoikaistaloudet. Kokonaisuutena ne eroavat proletaarisista talouksista, yksilöiden talouksista yrityksinä, jotka perustuvat perhekunnalliseen kooperaatioon (2,5—3,4 perheeseen kuuluvaa työmiestä kussakin taloudessa). Proletaarisia talouksia on nimitettävä yksilöiden talouksiksi, sillä niissä ei ole keskimäärin edes kahta työmiestä taloutta kohti. Talonpoikaistalouksien keskuudessa taas käydään kilpataistelua siitä, kuka saa itselleen eniten palkkatyöläisiä: mitä suurempia ovat talonpoikaistaloudet kooltaan, sitä suurempi on perheeseen kuuluvien työmiesten lukumäärä ja *sitä nopeammin* suurenee palkkatyöläisten lukumäärä. Suurissa talonpoikaistalouksissa on perheeseen kuuluvia työmiehiä vajaat puolitoista kertaa enemmän kuin talonpoikain pientalouksissa

(2—5 ha), mutta palkkatyöläisiä niissä on yli neljä kertaa enemmän.

Huomaamme tämän vahvistavan selväpiirteisesti, tilastollisesti sitä, että yleensä pikkuisäntien ja muun muassa pientalonpoikien luokan ja palkkatyöläisten luokan välisenä peruseroavaisuutena on se, johon marxilaiset aina viittaavat ja jota porvarilliset taloustieteilijät ja revisionistit eivät voi mitenkään omaksua. Tavarataloudessa vallitseva tilanne kokonaisuudessaan johtaa siihen, että pientalonpojat eivät voi tulla toimeen, elleivät he taistele yrityksensä vankistamiseksi ja laajentamiseksi, ja tämä taistelu merkitsee taistelua, jonka tavoitteena on vieraan työvoiman lisääntyvä käyttö ja tämän käytön halventaminen. Senpä vuoksi jokaisessa kapitalistisessa maassa koko pientalonpoikain joukkoon, josta mitättömän pieni vähemmistö „pääsee ihmisten kirjoille”, t.s. muuttuu oikeiksi kapitalisteiksi, syöpy kapitalistinen mentaliteetti, ja tuo joukko seuraa politiikassa agraareja. Porvarilliset taloustieteilijät (ja heitä seuraten myös revisionistit) tukevat tätä mentaliteettiä; marxilaiset selittävät pientalonpojille, ettei näillä ole muuta pelastusta kuin liittyä yhteen palkkatyöläisten kanssa.

Vuoden 1907 tilastollisen kyselyn antamat tiedot vakiuisten ja väliaikaisten työläisten välisestä suhdeluvusta ovat myös tavattoman opettavaisia. Yleensä jälkimmäisten lukumäärä tekee tasan kolmasosan kokonaisluvusta: 5.053.726 ja 15.169.549. Palkkatyöläisistä on väliaikaisia 45%, perheeseen kuuluvista — 29%. Mutta erityyppisissä talouksissa nämä suhdeluvut ovat tuntuvasti erilaiset. Tässä ovat numerotiedot hyväksy miemme ryhmien mukaan:

Talouksien ryhmät		Väliaikaisten työmiesten prosenttisuhde verrattuna työmie- ten koko lukumäärään		
		perheeseen kuuluvia	palkattuja	kaikkiaan
I	Alle 0,5 ha	55	79	58
	0,5— 2 "	39	78	45
II	2 — 5 "	22	68	29
	5 — 10 "	11	54	24
	10 — 20 "	14	42	23
III	20 — 100 "	14	32	25
	100 ha tai enemm.	11	33	32
<i>Keskimäärin</i>		29	45	33

Tästä näemme, että vähemmän kuin 1/2 hehtaaria omistavissa proletaarisissa talouksissa (sellaisia talouksia on kaikkiaan 2,1 miljoonaa!) on sekä perheeseen kuuluvista että palkkatyöläisistä enemmän kuin puolet väliaikaisia työmiehiä. Nämä ovat pääasiassa sivuelinkeinotalouksia, joita niiden omistajat hoitavat vain väliaikaisesti. 0,5—2 hehtaaria omistavissa proletaarisissa talouksissa väliaikaisten työläisten prosenttiluku on niin ikään hyvin suuri. Tämä prosenttiluku pienenee, talouden mittasuhteiden kasvaessa, tehden vain erään poikkeuksen. Nimittäin suurimpien kapitalististen talouksien palkkatyöläisiin nähden tämä prosenttiluku jonkin verran suurenee, ja koska perheeseen kuuluvien työmiesten määrä on tässä ryhmässä aivan mitätön, niin väliaikaisten prosenttiluku kaikkien työläisten osalta suurenee huomattavasti, 25:stä 32:een prosenttiin.

Väliaikaisten työläisten koko lukumäärän kannalta katsoen ero talonpoikaisten ja kapitalististen talouksien välillä ei ole kovinkaan suuri. Perheeseen kuuluvien työmiesten ja palkkatyöläisten kannalta ero on kaikissa talouksissa hyvin tuntuva, ja kun otetaan huomioon, että väliaikaisista perheeseen kuuluvista työmiehistä on erikoisen suuri prosenttimäärä naisia ja lapsia, kuten heti saamme nähdä, niin tämä ero osoittautuu vieläkin suuremmaksi. Näin siis palkkatyöläiset ovat liikkuvinta ainesta...

IV

NAISTEN JA LASTEN TYÖ MAANVILJELYKSESSÄ

...harjoittavat maataloutta. Yleensä puhuen talonpoikaistaloudessa on niin ikään vallitsevana naisten työ ja ainoastaan suurtalonpoikaississa ja kapitalistisissa yrityksissä ovat miehet enemmistönä.

Palkkatyöläisistä naiset muodostavat ylipäänsä pienemmän osan kuin perheeseen kuuluvista työmiehistä. Kapitalistiset maanviljelijät ovat nähtävästi kaikissa ryhmässä niitä talollisia, jotka varaavat itselleen parhaan työvoiman. Jos oletetaan, että naisten suurempilukuisuus miehiin verraten on eräs mittapuu, joka osoittaa talollisen ahdinkotilaa ja talouden epätyytyttävää tilaa, kun taloudella ei ole mahdollisuutta käyttää parasta työvoimaa (ja tällainen olettaus juontuu kiertämättä kaikista niistä numero-tiedoista, jotka koskevat nais...

V

TYÖN TUHLAUS PIENTUOTANNOSSA

VI

NYKYAIKAISESSA MAANVILJELYKSESSÄ ILMENEVÄN
KONEIDEN KÄYTÖN KAPITALISTINEN LUONNE

VII

ALHAINEN TYÖN TUOTTAVUUS PIENTUOTANNOSSA
JA YLETON TYÖNTEKO

Taloustieteellisessä kirjallisuudessa ei tavallisesti arvioida kyllin suureksi niiden tietojen merkitystä, jotka koskevat koneiden käyttöä maataloudessa. Ensinnäkään usein (aina, jos kysymyksessä on porvarillinen taloustieteilijä) ei oteta huomioon koneiden käytön kapitalistista luonnetta eikä tutkita vastaavaa kysymystä, ei osata tai ei haluta edes *asettaa* sitä. Toiseksi koneiden käyttöä tarkastellaan erillisenä eikä *osoittimena*, joka viittaa eri taloustyyppeihin, erilaisiin maanviljelystapoihin, talouden erilaisiin *taloudellisiin* ehtoihin.

Kun esimerkiksi näemme suurtuotannossa käytettävän ylipäänsä verrattomasti enemmän koneita kuin pientuotannossa, koneiden keskittyvän valtavassa mitassa kapitalistisiin talouksiin ja nykyaikaisten koneiden olevan väliin jopa miltei kapitalististen talouksien monopolina, niin se osoittaa, että eri tyyppisissä talouksissa *maata hoidetaan eri tavalla*. Saksassa suoritettussa tilastoinnissa rekisteröityjen koneiden joukossa on sellaisia koneita kuin höyryauroja, rivikylvökoneita ja perunanistutuskoneita. Se, että niitä käytetään etupäässä kapitalistisessa maanviljelyksessä, osoittaa, että kapitalistisessa maanviljelyksessä *maata hoidetaan* paremmin, muokkaustekniikka on korkeampaa ja työn tuottavuus suurempaa. Bensing, maatalouskoneita koskevan tunnetun monografian laatija¹²⁵, on laskenut, nojautuen erilaisten koneiden käyttöä koskeviin kokemusperäisiin asiantuntijain tietoihin, että jopa peltoviljelysjärjestelmää muuttamattakin koneiden käyttö sinänsä

suurentaa talouden puhtaan tulon *monikymmenkertaiseksi*. Näitä laskelmia ei ole kukaan kumonnut eikä niitä pohjimiltaan voidakaan kumota.

Pientuottaja, jolla ei ole mahdollisuutta käyttää nykyaikaisia työvälineitä, jää pakosta jälkeen *maan hoidossa*, ja työvälineiden pysyessä entisinä vain yksilöt ja kymmenet sadoista ja tuhansista voivat „tavoittaa kiinni” suurtalollista sijoittamalla entistä enemmän työtä maahan, lisäämällä „ahkerointia” ja pitentämällä työpäivää. Koneiden käyttöä koskeva tilasto *osoittaa* siis nimenomaan sen tosiasian, että pientuotannossa *työnteko on yletöntä*, mitä (tosiasiaa) marxilaiset ovat aina tähdentäneet. Mikään tilastointi ei voi välittömästi todeta tätä tosiasiaa, mutta kun tarkastellaan tilastotietoja, niiden *taloudellisen* merkityksen kannalta, niin käy selväksi, *minkä tyyppisiä* talouksia *täytyy* muodostua — niitä ei voi olla muodostumatta — nykyaikaisessa yhteiskunnassa silloin, kun käytetään koneita, ja silloin, kun ei ole mahdollisuutta niitä käyttää.

Sanottua valaisee havainnollisesti Unkarin tilastotiede. Samoin kuin Saksassa v. 1907 (sekä vv. 1882 ja 1895) suoritettu tilastollinen kysely, samoin kuin Tanskassa v. 1907 suoritettu koneiden käytön tilastointi, samoin kuin Ranskassa v. 1909 suoritettu kysely, niin myös Unkarissa v. 1895 suoritettu tilastollinen kysely, jolla ensi kerran koottiin tarkat tiedot koko maasta, osoittaa kapitalistisen maanviljelyksen etevämmyyttä ja koneita omistavien talouksien prosenttiluvun suurenemista sitä mukaa, kun talouksien koko suurenee. Tältä kannalta katsoen tässä ei ole mitään uutta, vaan se ainoastaan vahvistaa oikeiksi saksalaiset tiedot. Mutta Unkarin tilastoinnissa on erikoista se, että tietoja ei ole koottu ainoastaan joistain harvoista nykyaikaisista työvälineistä ja koneista, vaan *kaikesta* tai melkein kaikesta kalustosta, yksinkertaisimpien ja välttämättömimpien työkalujen, aurojen, äkeiden, rattaiden y.m. määrästä.

Näiden erittäin yksityiskohtaisten tietojen ansiosta käy mahdolliseksi todeta tarkasti se niin sanoaksemme näkyvä, koko talousjärjestelmää luonnehtiva merkitys, joka on harvojen maatalouskoneiden ja tekniikan „harvinaisuuksien” (kuten höyryaurojen) käyttöä koskevilla tiedoilla.

Ottakaamme Unkarin tilastotiedot* aurojen käytöstä, lukuunottamatta höyryauroja (joita vuonna 1895 oli koko Unkarissa ainoastaan 179, niistä 120 kappaletta 3.977 suurinta taloutta kohti).

Tässä tiedot aurojen *koko* lukumäärästä ja siitä, paljonko on kaikista tämänluontoisista työvälineistä yksinkertaisimpia, primitiivisimpiä, kehoimpia (yksinkertaisimmiksi on laskettu yksivantaiset, puuojaksiset aurat; muita: samat, mutta ojas rautaa, edelleen 2- ja 3-vantaiset aurat, kultivaattorit, multaaurat, syväkynöaurat).

Talouksien ryhmät	Talouksia (yhteensä)	Auroja (yhteensä)	Niistä yksin- kertaisimpia
Kääpiötaloudet (alle 5 jochia)	1.459.893	227.241	196.852
5— 10 jochia	569.534	335.885	290.958
10— 20 „	467.038	398.365	329.416
20— 50 „	235.784	283.285	215.380
50—100 „	38.862	72.970	49.312
pientalouksia yhteenlaskettuna	1.311.218	1.090.505	885.066
keskikokoiset (100—1 000 jochia)	20.797	125.157	55.347
suurtaloudet (yli 1 000 jochia)	3.977	149.750	51.565
<i>Yhteensä</i>	2.795.885	1.592.653	1.188.830

Puhumattakaan kääpiötalouksista näemme, että 569.000 pientalonpoikaistaloudesta (5—10 jochia, t.s. 2,8—5,7 ha) 233.000:lla ei ole laisinkaan auroja, 467.000 keskitalonpoikaistaloudesta niitä ei ole 69.000:lla. Vain korkeimmat ryhmät, t.s. suurtalonpoikaistaloudet ja kapitalistiset taloudet, ovat turvatut auroilla, jota paitsi vain 100 jochia suurimmilla talouksilla (sellaisia talouksia on vain 25.000 = 0,9% kokonaisluvusta!) on *pääasiassa* nykyaikaisempia työaseita. Talonpoikaistalouksissa on *pääasiassa* (ja mitä pienempi talous on, sitä tuntuvammin tämä seikka ilmenee) yksinkertaisia, kehoimpia ja työnteon kannalta huonoimpia työvälineitä.

Kun jätetään sivuun kääpiötaloudet, jotka muodostavat valtaosan (52%) kaikista talouksista, mutta joilla on

* Ks. „Landwirtschaftliche Statistik der Länder der ungarischen Krone“. Budapest („Unkarin kruunun maiden maataloudellinen tilasto“. Budapest. *Toim.*) 1900, niteet 4. ja 5. Unkarin tilasto jakaa kaikki taloudet 4 pääryhmään: 1) kääpiötaloudet (korkeintaan 5 jochia; joch = 0,57 hehtaaria); 2) pientaloudet (5—100 jochia); 3) keskikokoiset (100—1.000 jochia) ja 4) suurtaloudet (yli 1.000 jochia). On selvää, että toisessa ryhmässä on aivan eriluontoisia talouksia, minkä vuoksi esitän siltä neljä alaryhmää.

mitättömän pieni osa maa-alasta (7%), niin saadaan seuraava johtopäätös:

Sellaisia pien- ja keskitalonpoikaistalouksia (5—20 jochia), joilla *ei ole riittävästi* edes yksinkertaisimpiakaan maanmuokkausvälineitä, on toista miljoonaa.

Neljännesmiljoonaa suurtalonpoikaistaloutta (20—100 jochia) on kutakuinkin turvattu yksinkertaisilla työvälineillä. Ja vain 25.000 kapitalistisella taloudella (joilla tosin on 55% koko maa-alasta) on täysin riittävästi nykyaikaisia työvälineitä.

Toisaalta Unkarin tilastotiede suorittaa laskelman, montako jochia peltomaata tulee kutakin maanviljelysvälinettä kohti ja saa seuraavanlaiset numerot (esitämme tiedot ainoastaan auroista, äkeistä ja rattaista ja huomautamme, että niiden jakautuminen talouksien kesken on *aivan* samanlaista, kuin mitä näimme aurojen suhteen).

talouksissa, jotka ovat	Peltomaata jocheissa		
	1 auraa kohti	1 äkestä kohti	1 rattaita kohti
kääpiökokoja	7	8	7
pieniä	12	13	15
keskikokoja	27	45	40
suuria	28	61	53

Tämä merkitsee, että proletaarisilla talouksilla ja talonpoikaistalouksilla, joiden kalustokanta *kaikkiin* maanviljelysvälineisiin nähden on *kerrassaan epätyydyttävä*, on noita välineitä *suhteettoman paljon* verrattuna näillä talouksilla olevaan koko peltomaan määrään. Pientuotannon osana kapitalismin aikana on kurja kalustokanta ja kaluston sietämättömän kallis ylläpito. Jokaisen suurkaupungin asuntotilasto osoittaa aivan samoin, että väestön alaluokat, työläiset, pikkukauppiaat, pikkuvirkailijat j.n.e., asuvat huonoimmissa oloissa, niillä on ahtaimmat ja huonoimmat asunnot ja ne maksavat *eniten* 1 kuutiojalasta. Tilavuusyksikköä kohti ovat tehdaskasarmien asunnot tai mitkä tahansa köyhälistön luola-asunnot kalliimmat kuin jossain Nevskillä olevat loistoasunnot.

Tästä juontuu sekä Saksan että kaikkien kapitalististen maiden suhteen seuraava johtopäätös. Mikäli tiedot harvojen nykyaikaisten työvälineiden ja maatalouskoneiden käytöstä osoittavat meille, että niiden käyttö lisääntyy talouksien koon suuretessa, niin se merkitsee, että

maanviljelyksessä pientuotannon kalustokanta on *kaikkiin* välttämättömiin työvälineisiin nähden huono. Se merkitsee, että pientuotannossa samanaikaisesti *haaskataan työtä* huonojen ja vanhentuneiden, vain kääpiötaloudessa kelvollisten työvälineiden ylläpitoon, joita on ääretön paljous, ja koetaan *huutavaa puutetta*, jonka vuoksi talonpojan on ponnistettava ylettömästi pysyäkseen jotenkuten kiinni noine vanhentuneine, barbaarimaisine työvälineineen maatilukussaan.

Sellaista puhuvat nuo niin yksinkertaiset ja kaikille niin tutut maatalouskoneiden käyttöä koskevat tiedot, kun ajatellaan syvemmälti näiden tietojen yhteiskunnallis-taloudellista merkitystä.

Kapitalismi parantaa maanviljelystekniikkaa ja vie maanviljelystä eteenpäin, mutta se ei voi tehdä sitä muuten kuin saattamalla pientuottajien suuret joukot häviötilaan, polkemalla ja kuristamalla niitä.

Valaistaksemme selvemmin tämän prosessin yhteiskunnallista merkitystä ja vauhtia vertaamme lopuksi kolmen saksalaisen tilastollisen kyselyn antamia tietoja vuosilta 1882, 1895 ja 1907. Tällaista vertailua varten on otettava tiedot siitä, *monessako tapauksessa on käytetty* niitä viittä eri maatalouskoneetta, jotka rekisteröitiin mainittuna aikana (nuo koneet ovat: höyryaurat, kylvö-, niitto- ja leikkukoneet sekä höyry- ja muut puimakoneet). Saamme tällaisen kuvan:

Talouksien ryhmät		Tärkeimpien maatalouskoneiden käyttämistapauksia sataa taloutta kohti		
		1882	1895	1907
I	Alle 2 ha	0,5	1,6	3,8
II	2— 5 "	3,9	11,9	31,2
	5— 10 "	13,5	32,9	71,1
	10— 20 "	31,2	60,8	122,1
III	20—100 "	59,2	92,0	179,1
	100 ha tai enemmän	187,1	208,9	271,9
<i>Keskimäärin</i>		8,7	16,6	33,9

Edistys tuntuu huomattavalta: tärkeimpien koneiden käyttötapaukset ovat lisääntyneet neljännesvuosisadan aikana yleensä melkein nelinkertaisesti. Mutta tarkkailtuamme asiaa huolellisesti on sanottava: tarvittiin kokonainen neljännesvuosisata, ennen kuin edes yksi noista viidestä

tärkeimmästä koneesta tuli käyttönsä puolesta tavanomaiseksi ilmiöksi niissä pienen vähemmistön muodostavissa talouksissa, jotka eivät tule toimeen ilman palkkatyön vakituista käyttöä. Ja tavanomaiseksihan voidaan sanoa vain sellaista käyttöä, kun käyttötapauksia on enemmän kuin talouksia, ja sellaista havaitsemme ainoastaan kapitalististen ja suurtalonpoikaisten talouksien suhteen. Yhdessä ne tekevät 12% talouksien koko lukumäärästä.

Pien- ja keskitalonpoikien joukko on neljännesvuosisataisen kapitalistisen edistyksen jälkeen jäänyt sellaiseen asemaan, että vain kolmasosa edellisistä ja kaksi kolmasosaa jälkimmäisistä voi käyttää vuoden kuluessa jotakuta näistä viidestä koneesta.

(Ensimmäisen kirjoituksen loppu)
